Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 2. apríla 2020 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľa – Smernica 93/13/EHS – Nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách – Článok 1 ods. 1 – Článok 2 písm. b) – Pojem ‚spotrebiteľ' – Spoluvlastníctvo vlastníkov nehnuteľnosti"

Vo veci C-329/19,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Tribunale di Milano (súd v Miláne, Taliansko) z 1. apríla 2019 a doručený Súdnemu dvoru 23. apríla 2019, ktorý súvisí s konaním:

Condominio di Milano, via Meda

proti

Eurothermo SpA,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory J.-C. Bonichot, sudcovia M. Safjan, L. Bay Larsen, C. Toader (spravodajkyňa) a N. Jääskinen,

generálny advokát: H. Saugmandsgaard Øe,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– Eurothermo SpA, v zastúpení: A. Fracchia, avvocato,

– talianska vláda, v zastúpení: G. Palmieri, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci E. Manzo, avvocato dello Stato,

– Európska komisia, v zastúpení: G. Gattinara a N. Ruiz García, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: taliančina.

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 1 ods. 1 a článku 2 písm. b) smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločenstvom vlastníkov nehnuteľnosti condominanio di Milano, via Meda (ďalej len „condominio Meda“) a spoločnosťou Eurothermo SpA vo veci platenia úrokov z omeškania, ktoré od neho požadovala táto spoločnosť v rámci plnenia zmluvy o dodávke tepelnej energie.

Právny rámec

Smernica 93/13

3 Podľa dvanásteho odôvodnenia smernice 93/13:

„… podľa súčasného stavu vnútroštátne právne predpisy umožňujú plánovať len čiastočné zosúladenie; … členské štáty by mali mať možnosť výberu, so zreteľom na zmluvu, poskytnúť spotrebiteľom vysokú úroveň ochrany prostredníctvom vnútroštátnych ustanovení, ktoré sú prísnejšie ako ustanovenia tejto smernice“.

4 Podľa článku 1 ods. 1 uvedenej smernice je jej účelom aproximovať zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia členských štátov, ktoré sa týkajú nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom.

5 Článok 2 smernice 93/13 stanovuje:

„Pre účely tejto smernice:

…

b) ‚spotrebiteľ‘ znamená akúkoľvek fyzickú osobu, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom, nevzťahujúcim sa k jeho [jej – *neoficiálny preklad*] obchodom, podnikaniu alebo povolaniu;

…“

6 Podľa článku 3 ods. 1 tejto smernice sa podmienka spotrebiteľskej zmluvy, ktorá nebola individuálne dohodnutá, považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery spôsobí značnú nerovnováhu zmluvných práv a povinností v neprospech spotrebiteľa.

7 Podľa článku 8 danej smernice členské štáty môžu prijať alebo ponechať si prísnejšie ustanovenia zlučiteľné so Zmluvou o FEÚ v oblasti, na ktorú sa vzťahuje táto smernica, s cieľom zabezpečiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa.

Smernica 2011/83/EÚ

8 Podľa odôvodnenia 13 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ z 25. októbra 2011 o právach spotrebiteľov, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 93/13 a smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES a ktorou sa zrušuje smernica Rady 85/577/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES (Ú. v. EÚ L 304, 2011, s. 64):

„Členským štátom by v súlade s právom Únie mala zostať právomoc uplatňovať ustanovenia tejto smernice na oblasti, ktoré nepatria do jej rozsahu pôsobnosti. Členské štáty preto môžu ponechať v platnosti alebo zaviesť vnútroštátne právne predpisy zodpovedajúce ustanoveniam tejto smernice alebo niektorým jej ustanoveniam týkajúcim sa zmlúv, ktoré nepatria do jej rozsahu pôsobnosti. Členské štáty sa napríklad môžu rozhodnúť rozšíriť uplatňovanie pravidiel tejto smernice na právnické osoby alebo na fyzické osoby, ktoré nie sú spotrebiteľmi v zmysle tejto smernice, ako sú napríklad mimovládne organizácie a začínajúce alebo malé a stredné podniky. …“

Talianske právo

Občiansky zákonník

9 Článok 1117 Codice civile (Občiansky zákonník) stanovuje:

„Všetky časti budovy potrebné na spoločné používanie sú predmetom spoločného vlastníctva vlastníkov jednotlivých bytových jednotiek budovy, aj keď majú právo len na ich pravidelné užívanie a pokiaľ z ich práva nevyplýva opak:

1. všetky časti budovy potrebné na spoločné užívanie, ako napríklad pozemok, na ktorom budova stojí, základy, nosné múry, piliere a nosné trámy, strechy, strešné plochy, schodiská, vchodové dvere, vchod, spoločné miestnosti, vstupné časti, dvory a fasády;

2. zóny určené na parkovanie, ako aj miestnosti pre spoločné služby, akými sú vrátnica, práčovňa, sušiareň, pivnice určené svojimi štrukturálnymi a úžitkovými vlastnosťami na spoločné použitie;

3. konštrukcie, zariadenia a objekty akéhokoľvek druhu určené na spoločné použitie, ako sú výťahy, studne, nádrže, potrubia na prívod vody a odvádzanie odpadových vôd, ústredné systémy distribúcie a prívodu plynu a elektriny, vykurovania a klimatizácie, príjem rozhlasových a televíznych služieb a zariadenia umožňujúce prístup k akémukoľvek inému typu dátového signálu vrátane satelitného alebo káblového pripojenia, ako aj spojenia zodpovedajúce pripojeniu až po rozvodné skrine v súkromných priestoroch jednotlivých spoluvlastníkov alebo v prípade spoločného vybavenia až po bod používania, čo sa však nedotýka ustanovení sektorových predpisov v oblasti verejných sietí.“

10 Podľa článku 1117a Občianskeho zákonníka, nazvaného „Pôsobnosť“:

„Ustanovenia tejto kapitoly sa uplatňujú *mutatis mutandis* vo všetkých prípadoch, keď viaceré bytové jednotky alebo viaceré budovy… majú spoločné časti v zmysle článku 1117.“

11 Článok 1129 Občianskeho zákonníka, nazvaný „Vymenovanie, odstúpenie od zmluvy a povinnosti správcu“, vo svojom prvom odseku stanovuje:

„Ak je počet spoluvlastníkov vyšší ako osem a ak valné zhromaždenie nevysloví opak, správca je vymenovaný súdnym orgánom, na ktorý bol podaný návrh jedným alebo viacerými spoluvlastníkmi alebo správcom, ktorého zmluva zanikla.“

12 Článok 1131 Občianskeho zákonníka, nazvaný „Zastúpenie“, stanovuje:

„Správca je zástupcom bytového domu a [v rozsahu svojich právomocí] na ochranu svojich záujmov proti vlastníkom bytov, ako i proti tretím osobám sa môže obrátiť na súd.“

Spotrebiteľský zákonník

13 Le decreto legislativo n. 206 – Codice del consumo, a norma dell'articolo 7 della legge 29 luglio 2003, č. 229 (legislatívny dekrét č. 206 o spotrebiteľskom zákonníku podľa článku 7 zákona č. 229 z 29. júla 2003), zo 6. septembra 2005 (riadna príloha č. 162 ku GURI č. 235 z 8. októbra 2005) prebral do talianskeho právneho poriadku ustanovenia smernice 93/13. Článok 3 ods. 1 spotrebiteľského zákonníka definuje „spotrebiteľa“ ako „fyzickú osobu, ktorá koná na účely, ktoré sa netýkajú jej podnikateľskej, obchodnej, remeselnej činnosti ani povolania, ktoré vykonáva“.

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

14 Dňa 2. apríla 2010 condominio Meda so sídlom v Miláne (Taliansko), zastúpené svojím správcom, uzavrelo so spoločnosťou Eurothermo zmluvu o dodávke tepelnej energie, ktorej ustanovenie uvedené v článku 6.3 stanovuje, že v prípade oneskorenej platby musí dlžník zaplatiť „úroky z omeškania so sadzbou 9,25 %, a to odo dňa splatnosti dlžnej sumy“.

15 Dňa 18. apríla 2016 Eurothermo platobným rozkazom na základe zápisnice o mediácii zo 14. novembra 2014 požadovalo od condominia Meda zaplatenie sumy 21 025,43 eura zodpovedajúcej úrokom z omeškania vyplývajúcim z dlhu podľa uvedenej zmluvy a vypočítaným z dlžnej istiny k 17. februáru 2016.

16 Condominio Meda podalo na vnútroštátny súd odpor proti platobnému rozkazu, pričom tvrdilo, že má postavenie spotrebiteľa v zmysle smernice 93/13 a že ustanovenie uvedené článku 6.3 danej zmluvy je nekalej povahy.

17 Vnútroštátny súd sa domnieva, že táto podmienka je skutočne nekalá a že v súlade s judikatúrou Súdneho dvora ju môže zrušiť *ex offo*. Tento súd sa však pýta na možnosť považovať spoluvlastníctvo vlastníkov nehnuteľnosti, akým je v talianskom práve *condominio*, za subjekt patriaci do kategórie spotrebiteľov v zmysle smernice 93/13.

18 V tejto súvislosti uvedený súd poukazuje na judikatúru Corte suprema di cassazione (Najvyšší kasačný súd, Taliansko), podľa ktorej sa na jednej strane tomuto druhu spoluvlastníctva vlastníkov napriek tomu, že nie sú právnickými osobami, priznáva postavenie „subjektu s právnou subjektivitou“. Na druhej strane sa podľa tej istej judikatúry pravidlá ochrany spotrebiteľov uplatňujú na zmluvy uzavreté medzi predajcom alebo dodávateľom a správcom spoluvlastníctva vlastníkov, ktorý je definovaný ako „správcovský subjekt, ktorý nemá právnu subjektivitu odlišnú od subjektivity jeho účastníkov“, a to vzhľadom na skutočnosť, že tento správca koná na účet jednotlivých spoluvlastníkov, ktorí sa musia považovať za spotrebiteľov.

19 Okrem toho pripomína judikatúru Súdneho dvora, najmä rozsudok z 22. novembra 2001, Cape a Idealservice MN RE (C-541/99 a C-542/99, EU:C:2001:625), podľa ktorého základom pojmu „spotrebiteľ“ je fyzická osoba, ktorá je nositeľom dotknutého práva. Podľa tohto súdu však vylúčenie uplatniteľnosti smernice 93/13 len z dôvodu, že dotknutá osoba nie je ani fyzickou, ani právnickou osobou, by mohlo zbaviť niektoré právne subjekty ochrany v prípadoch, keď sa nachádzajú v nevýhodnejšom postavení v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom, čo by mohlo odôvodňovať uplatnenie režimu ochrany spotrebiteľa.

20 Za týchto podmienok Tribunale di Milano (súd v Miláne, Taliansko) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Bráni pojem spotrebiteľ použitý v smernici [93/13] tomu, aby subjekt (spoluvlastníctvo vlastníkov nehnuteľnosti podľa talianskeho právneho poriadku), ktorý nespadá pod pojem „fyzická osoba“ alebo „právnická osoba“, bol označený za spotrebiteľa, keď tento subjekt uzavrie zmluvu na účely, ktoré sa netýkajú predmetu jeho činnosti, a nachádza sa v znevýhodnenom postavení v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti?“

O prejudiciálnej otázke

21 Vnútroštátny súd sa svojou prejudiciálnou otázkou v podstate pýta, či sa článok 1 ods. 1 a článok 2 písm. b) smernice 93/13 majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej judikatúre, ktorá vykladá právnu úpravu preberajúcu do vnútroštátneho práva túto smernicu v tom zmysle, že pravidlá na ochranu spotrebiteľa obsiahnuté v tejto právnej úprave sa uplatnia aj na zmluvu uzavretú medzi predajcom alebo dodávateľom a takým právnym subjektom, akým je v talianskom práve *condominio*.

22 Aby bolo možno odpovedať na položenú prejudiciálnu otázku, treba najprv preskúmať pôsobnosť uvedenej smernice s cieľom určiť, či právny subjekt, ktorý nie je fyzickou osobou, môže za súčasného stavu vývoja práva Únie spadať pod pojem „spotrebiteľ“ v zmysle tej istej smernice.

23 Účelom smernice 93/13 je podľa jej článku 1 ods. 1 aproximovať zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia členských štátov, ktoré sa týkajú nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom.

24 Podľa znenia článku 2 písm. b) tejto smernice 93/13 pojem „spotrebiteľ“ treba chápať ako „akúkoľvek fyzickú osobu, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom, nevzťahujúcim sa k [jej] obchodom, podnikaniu alebo povolaniu“. Z tohto ustanovenia vyplýva, že na to, aby sa na osobu vzťahoval tento pojem, musia byť splnené dve kumulatívne podmienky, a to že ide o fyzickú osobu a že táto osoba vykonáva svoju činnosť na nepodnikateľské účely.

25 Pokiaľ ide o prvú z týchto podmienok, Súdny dvor už konštatoval, že inú osobu než fyzickú osobu, ktorá uzatvorí zmluvu s predajcom alebo dodávateľom, nemožno považovať za spotrebiteľa v zmysle článku 2 písm. b) smernice 93/13 (rozsudok z 22. novembra 2001, Cape a Idealservice MN RE, C-541/99 a C-542/99, EU:C:2001:625, bod 16).

26 V prejednávanej veci vnútroštátny súd uvádza, že spoluvlastníctvo vlastníkov nehnuteľnosti je v talianskom právnom poriadku právnym subjektom, ktorý nie je fyzickou ani právnickou osobou.

27 V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že za súčasného stavu vývoja práva Únie nie je pojem „vlastníctvo“ harmonizovaný na úrovni Európskej únie a že medzi členskými štátmi môžu existovať rozdiely. Treba totiž konštatovať, že podľa článku 345 ZFEÚ sa Zmluvy nedotýkajú úpravy vlastníckych vzťahov uplatňovanej v členských štátoch. Okrem toho v rámci širšieho systematického výkladu treba poznamenať, že článok 1 ods. 2 písm. k) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 zo 4. júla 2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve (Ú. v. EÚ L 201, 2012, s. 107) vylučuje zo svojej pôsobnosti vecné práva.

28 V dôsledku toho, a pokiaľ normotvorca Únie v tejto súvislosti nezasiahol, členské štáty sa môžu rozhodnúť upraviť právny režim spoluvlastníctva vlastníkov vo svojich vnútroštátnych poriadkoch tak, že ho budú alebo nebudú považovať za „právnickú osobu“.

29 Spoluvlastníctvo vlastníkov, akým je žalobkyňa vo veci samej, teda nespĺňa prvú z podmienok uvedených v článku 2 písm. b) smernice 93/13, a preto nespadá pod pojem „spotrebiteľ“ v zmysle tohto ustanovenia, takže zmluva uzavretá medzi predajcom alebo dodávateľom a takýmto spoluvlastníctvom je vylúčená z pôsobnosti uvedenej smernice.

30 Tomuto záveru neodporuje rozsudok z 5. decembra 2019, EVN Bulgaria Toplofikacija a Toplofikacija Sofia (C-708/17 a C-725/17, EU:C:2019:1049, bod 59). Pokiaľ Súdny dvor rozhodol, že zmluvy o dodávke tepelnej energie, ktorou je zásobovaná nehnuteľnosť v spoluvlastníctve, o ktorú išlo vo veci, v ktorej bol vyhlásený daný rozsudok, patria do kategórie zmlúv uzavretých medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom v zmysle článku 3 ods. 1 smernice 2011/83, treba totiž uviesť, že tieto zmluvy boli uzavreté so samotnými spoluvlastníkmi, a nie ako vo veci samej v prejednávanom prípade, so spoluvlastníctvom vlastníkov nehnuteľnosti zastúpeným správcom.

31 Z toho vyplýva, že zostáva určiť, či vnútroštátna judikatúra, akou je judikatúra Corte suprema di cassazione (Najvyšší kasačný súd), ktorá vykladá právnu úpravu preberajúcu smernicu 93/13 do vnútroštátneho práva v tom zmysle, že pravidlá na ochranu spotrebiteľov obsiahnuté v tejto právnej úprave sa uplatnia aj na zmluvu uzavretú medzi predajcom alebo dodávateľom a takým právnym subjektom, akým je v talianskom práve *condominio*, je v rozpore s duchom systému ochrany spotrebiteľa v rámci Únie.

32 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v súlade s článkom 169 ods. 4 ZFEÚ si členské štáty môžu ponechať alebo zaviesť prísnejšie opatrenia na ochranu spotrebiteľov pod podmienkou, že sú zlučiteľné so Zmluvami.

33 Podľa dvanásteho odôvodnenia smernice 93/13 táto smernica vykonáva iba čiastočnú a minimálnu harmonizáciu vnútroštátnych právnych predpisov týkajúcich sa nekalých podmienok a ponecháva členským štátom možnosť, so zreteľom na Zmluvu, zabezpečiť spotrebiteľom vysokú úroveň ochrany prostredníctvom vnútroštátnych ustanovení, ktoré sú prísnejšie ako ustanovenia tejto smernice. Z článku 8 uvedenej smernice navyše vyplýva, že členské štáty môžu prijať alebo ponechať si prísnejšie ustanovenia zlučiteľné so Zmluvou v oblasti, na ktorú sa vzťahuje táto smernica, s cieľom zabezpečiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa.

34 Okrem toho podľa odôvodnenia 13 smernice 2011/83 uplatňovanie ustanovení tejto smernice na oblasti, ktoré nepatria do jej pôsobnosti, zostáva v právomoci členských štátov, a to v súlade s právom Únie. Členské štáty môžu najmä rozhodnúť o rozšírení uplatňovania pravidiel uvedenej smernice na právnické alebo fyzické osoby, ktoré nie sú spotrebiteľmi v zmysle tejto smernice.

35 V prejednávanej veci z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že Corte suprema di cassazione (Najvyšší kasačný súd) rozvinul judikatúru, ktorej cieľom je širšia ochrana spotrebiteľa, rozšírením pôsobnosti ochrany stanovenej smernicou 93/13 na právny subjekt, akým je v talianskom práve *condominio*, ktorý podľa vnútroštátneho práva nie je fyzickou osobou.

36 Takáto judikatúra je v súlade s cieľom ochrany spotrebiteľov sledovaným uvedenou smernicou (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. augusta 2018, Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17, EU:C:2018:643, bod 69).

37 Z toho vyplýva, že hoci taký právny subjekt, akým je v talianskom práve *condominio*, nepatrí pod pojem „spotrebiteľ“ v zmysle článku 2 písm. b) smernice 93/13, členské štáty môžu uplatňovať ustanovenia tejto smernice v oblastiach, ktoré nepatria do jej pôsobnosti (pozri analogicky rozsudok z 12. júla 2012, SC Volksbank România, C-602/10, EU:C:2012:443, bod 40), pokiaľ takýto výklad zo strany vnútroštátnych súdov zabezpečuje spotrebiteľom vysokú úroveň ochrany a neporušuje ustanovenia Zmlúv.

38 Vzhľadom na vyššie uvedené treba na položenú otázku odpovedať tak, že článok 1 ods. 1 a článok 2 písm. b) smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia vnútroštátnej judikatúre, ktorá vykladá právnu úpravu preberajúcu do vnútroštátneho práva túto smernicu v tom zmysle, že pravidlá na ochranu spotrebiteľa obsiahnuté v tejto právnej úprave sa uplatnia aj na zmluvu uzavretú medzi predajcom alebo dodávateľom a takým právnym subjektom, akým je v talianskom práve *condominio*, hoci takýto subjekt nepatrí do pôsobnosti uvedenej smernice.

O trovách

39 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Článok 1 ods. 1 a článok 2 písm. b) smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia vnútroštátnej judikatúre, ktorá vykladá právnu úpravu preberajúcu do vnútroštátneho práva túto smernicu v tom zmysle, že pravidlá na ochranu spotrebiteľa obsiahnuté v tejto právnej úprave sa uplatnia aj na zmluvu uzavretú medzi predajcom alebo dodávateľom a takým právnym subjektom, akým je v talianskom práve *condominio*, hoci takýto subjekt nepatrí do pôsobnosti uvedenej smernice.

Podpisy